

COM ES DIU EL TEU POBLE?

per JOAN ANTON RABELLA

Il·lustració: PAU MASQUES

De la mateixa manera que les persones tenim un nom, els llocs (els pobles, els rius, les muntanyes, etc.) també en tenen: són els *noms propis*. Els anomenem *propis* perquè pertanyen a una persona (o un lloc) i la diferencien de les altres persones (o dels altres llocs). Els noms de lloc tenen un nom científic: els topònims.

En el cas de la llengua catalana els noms de lloc tenen orígens diferents i s'han anat formant al llarg de la història: no tots els noms van aparèixer al mateix temps, sinó que, a mesura que s'han anat creant els pobles, han anat prenent nom.

Així, les poblacions que es van formar durant l'època dels romans van rebre un nom romà (com *Cornellà* o *Moià*, que provenen dels noms de persona llatins *Cornelianus* i *Modilius*, que són les persones que hi van viure i que els van donar el nom), algunes altres tenen nom àrab si pertanyen a l'època de contacte amb el món musulmà (com *Almenar*, en àrab 'la talaia o torre de vigilància', o *Altafulla*, en àrab 'tros de terra'), i si mirem enrere encara hi ha algun nom dels habitants anteriors als romans, com els ibers (com *Guissona* o *Lleida*, que no sabem què volien dir).

Però la majoria de noms del nostre país s'han format a partir de la nostra llengua, sobretot durant l'edat mitjana: alguns d'aquests noms avui encara són transparents i podem saber què significaven en el moment que es van crear, com *Castellvell* 'castell vell', *Vilanova* 'vila, població nova', *el Puigpedrós* 'cim pedregós, ple de pedres' o *el Riufred* 'riu fred', però en uns altres ja no veiem a primer cop d'ull què significaven, com en el cas de *Queralbs*, que hem de recórrer al català antic per saber que està format per *quers* i *albs* 'roques blanques', o de *Peralada*, format per *pera* i *lata* 'pedra gran'.

Aquest és un dels aspectes que més ens criden l'atenció dels noms propis dels llocs: Què devien significar quan es van crear? Què devia fer que es diguessin d'una manera i no d'una altra? En alguns casos, ho podem arribar a saber, però en d'altres no, perquè fa molts anys que es van formar i no coneixem prou bé les llengües d'on provenen. També hem de pensar que avui el significat dels topònims és el lloc que denominen i no el valor de les paraules que formen aquell nom: a *Molins de Rei* ara no hi ha ni uns molins ni un rei.

